

ANKASAM bülten

10 Nisan 2022
SAYI: 2022/14

Rusya Ukrayna'nın AB Üyeliğine Niçin Yeşil Işık Yaktı?

11

İngiltere'nin
Hint-Pasifik Stratejisi

13

Ukrayna-Rusya Sa-
vaşının Gölgesinde
Rus-Japon İlişkileri

İÇİNDEKİLER

ANKASAM ANALİZ

03 İngiltere'nin Hint-Pasifik Stratejisi
Mustafa Cem KOYUNCU

06 Rusya Ukrayna'nın AB Üyeliğine Niçin Yeşil Işık Yaktı?
Dr. Doğan BAŞARAN

HABER ANALİZ

09 Ukrayna-Rusya Savaşının Gölgesinde Rus-Japon İlişkileri
Sibel MAZREK

BASINDA ANKASAM

13 Medya

DERGİLER

14 Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi

Bölgesel Araştırmalar Dergisi

Çankaya Mahallesi, Cemal Nadir Sokak, No: 20 06880,
Çankaya – Ankara/Türkiye
Tel: +90 312 474 00 46 | Faks: +90 312 474 00 45 E-posta:
info@ankasam.org

Bu yayının tüm hakları Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi'ne (ANKASAM) aittir. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek yapılacak makul alıntılar dışında ANKASAM'ın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz. Bu çalışmada yer alan görüş ve değerlendirmeler yazarına ait olup, kurumsal olarak ANKASAM'ın resmi görüşünü yansıtmaz.

Tasarım-Dizgi: Esra Karadağ

ANKASAM ANALİZ

İngiltere'nin Hint-Pasifik Stratejisi

2016 yılındaki referandumla başlayan Brexit süreci; protestolar, Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılma talepleri ve vize tartışmaları gibi sorunların ardından 2020 yılının Aralık ayında tarafların ticaret anlaşmasına varmasıyla çözüme kavuşmuştur. Bu süreçte birlikte AB'den ayrılan İngiltere, stratejik yönelimini Avrupa'dan başka bölgelere kaydırma arayışına girmiştir. Uluslararası güç mücadelesinin yeni oyun alanı olarak da bilinen Hint-Pasifik, önümüzdeki dönemde İngiltere'nin stratejik ağırlığını yönlendireceği bölge olarak karşımıza çıkmıştır.

Avrupa'nın küresel siyasetteki ağırlığının giderek ekonomik, siyasi ve güvenlik açısından önemini yitirmesi, küresel imparatorluk geçmişi olan İngiltere'nin farklı bölgelere ilgi göstermesinin temel sebebidir. Avrupa'nın yavaş ekonomik büyümesi ve yaşlanan nüfusunun aksine Hint-Pasifik bölgesi, dünyanın en kalabalık nüfusuna ve ekonomisi en güçlü ülkelerine ev sahipliği yapmaktadır. İngiltere'nin Hint-Pasifik coğrafyasına yönelmesinin temelini oluşturan strateji; Japonya'nın başlattığı ve Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) sıklıkla tekrarladığı

Mustafa Cem KOYUNCU
ANKASAM
Asya Pasifik
Araştırma Asistanı

“Özgür ve Açık Hint Pasifik” söylemine dayanmaktadır.

İngiltere, 2021 yılında yayınladığı ve reelpolitik mücadeleye geri dönüş sinyalinin verdiği “Rekabetçi Bir Çağda Küresel Britanya Strateji Belgesi”nde[1] kendisini, küresel çıkarları olan bir Avrupa ülkesi olarak tanımlarken; Hint-Pasifik bölgesinin önemini de sıklıkla vurgulamıştır. Bu kapsamda Londra yönetiminin Hint-Pasifik yöneliminin güvenlik, ekonomik ve diplomatik alanlarda gerçekleştiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Brexit sürecinden sonra Avrupa’yla ilişkileri gerileyen İngiltere’nin belki de en çok sorun yaşadığı alan ekonomidir. Ekonomik sorunlara Covid-19 salgınının verdiği zarar da eklenince İngiltere, Hint-Pasifik’teki devletle olan ticari ilişkilerini geliştirmeyi öncelik haline getirmiştir. Hâlihazırda Birleşik Krallık’ın küresel ticaretinin %17’sini ve doğrudan yabancı yatırımcının %10’unu karşılayan Hint-Pasifik ülkeleri,[2] gelişen ekonomileriyle birlikte mühim fırsatlar sunmaktadır.

İngiltere açısından mevzubahis fırsatların en büyüğü olarak görülen Trans Pasifik Ortaklığı İçin Kapsamlı ve Aşamalı Anlaşması’na (CPTPP), dâhil olan ülkelerin nüfusu hesaba katıldığında, yaklaşık 500 milyonluk bir Asya pazarı söz konusudur. 2021 yılında CPTPP’ye katılmak için resmi başvuru yapan İngiltere, bu sayede İngiliz ürünlerinin Asya pazarına gümrük vergisi olmadan daha rahat girmesini hedeflemektedir. Özellikle de orta sınıfın giderek arttığı Asya, İngiltere’nin hizmet sektörü ve teknolojik ürünleri açısından oldukça elverişli bir pazar olarak değerlendirilmektedir.

İngiltere, CPTPP’ye dâhil olmayan Hindistan’la da önemli bir serbest ticaret anlaşmasının başlayacağını yakın zamanda duyurmuştur. 13 Ocak 2022 tarihinde başlayan söz konusu anlaşma, uzmanların tahminlerine göre, İngiltere’nin Hindistan’a yaptığı ihracatı ikiye katlayabilecek ve 2035 yılına kadar toplam ticareti 38 milyar dolara çıkarabilecektir.[3] Güneydoğu Asya Uluslar Birliği’yle (ASEAN) de ekonomik ilişkilerini geliştirmek isteyen Londra yönetimi, bu doğrultuda önemli adımlar atmıştır. İngiltere Dışişleri Bakanı Liz Truss, ticari ilişkileri güçlendirmek ve serbest ticaret anlaşması imzalamak için 15 Kasım 2021 tarihinde ASEAN’ı ziyaret etmiştir. Hâlihazırda İngiltere, Singapur ve Vietnam’la yürürlükte olan ticaret anlaşmalarına ek olarak diğer ASEAN ülkeleriyle de anlaşma yapmak istemektedir.[4] Bu ve buna benzer iktisadi ilişkiler, önümüzdeki dönemlerde İngiltere’nin ajandasında yer alacaktır. Ekonomik girişimlerinin yanı sıra İngiltere, son yıllarda güvenlik ve askerî alanlarda da bölgedeki faaliyetlerini arttırmaktadır.

Mevcut durumda Beş Güç Savunma Düzenlemesi (FPDA) ve Beş Göz İstihbarat İttifakı (Five Eyes) gibi çok uluslu anlaşmaları ve bölge ülkeleriyle ikili savunma anlaşmaları bulunan İngiltere, son yapılan AUKUS Anlaşması’yla[5] Avrupa’dan Hint-Pasifik coğrafyasına dönüşünü bir kere daha teyit etmiştir. Temelde nükleer denizaltı yapımını içeren anlaşma; teknoloji, endüstriyel üsler ve tedarik zincirleri gibi alanları da kapsamıyla İngiltere’nin Anglo-Sakson ittifakı çerçevesinde bölgeye angajmanını arttıracaktır.

İngiltere’nin savunma anlamında attığı ve Çin’le gerilime neden olan en önemli adım, Güney Çin Denizi’ndeki askeri faaliyetleridir. Bilindiği üzere Pekin, Güney Çin Denizi’ni “9 Çizgi Hattı” dâhilinde kendi egemenlik bölgesi olarak görmektedir. Bu bölgede gerçekleştirilecek her türlü askeri faaliyeti de egemenlik haklarına karşı yapılmış bir hareket olarak değerlendirmektedir. Buna rağmen İngiltere, 2019 yılının Ocak ayında ABD’yle birlikte Güney Çin Denizi’nde ilk ortak askeri tatbikatını gerçekleştirmiştir.[6]

İngiltere’nin en büyük deniz filosunu Pasifik Okyanusu’na yollaması, ülkenin askeri varlığını arttırmak için gösterdiği en kayda değer çaba olarak ön plana çıkmaktadır. İngiltere Savunma Bakanı Ben Wallace’in oluşturulan bu donanmayla ilgili kullandığı “Birleşik Krallık Donanması, 21. yüzyılın uluslararası sistemini şekillendirmede aktif bir rol oynamak için yola çıkacaktır”[7] sözleri, Londra’nın kendisini aracı bir aktörden ziyade kurucu bir aktör olarak gördüğünü göstermektedir. Bu kapsamda İngiltere, beş yıllık bir dönemi kapsayacak Hint-Pasifik konuşlanması için, HMS Spey ve HMS Tamar isimli iki deniz sınıfı devriye gemisini bölgeye yollayacağını ve devriye görevi icra edeceğini açıklamıştır.[8]

Son olarak İngiltere, askeri ve ekonomik hamlelerinin yanında bölgeye yönelik diplomatik girişimlerini de hızlandırmıştır. Bu yönde atılan en önemli adım, ASEAN-İngiltere ilişkileridir. Dönemin İngiltere Dışişleri Bakanı Dominic Raab, ASEAN Dışişleri Bakanlarıyla yaptığı toplantı sonucunda ASEAN’la “Diyalog Ortağı” olduklarını açıklamıştır.[9] Bu açıklamayla birlikte bölgede bulunan 10 üye devletin İngiltere’yle olan ilişkilerini; ticaret, yatırım, iklim değişikliği, çevre, bilim ve teknoloji ve eğitim gibi alanlarda daha da arttıracığını ve böylece Avrupa’da kaybettiği partnerlerinin yerini Asya’daki devletlerle dolduracağı şeklinde yorumlamak yanlış olmayacaktır. Raab’dan son-

“Brexit sonrası atılan tüm bu adımlar, İngiltere’nin ABD ile Çin arasında şekilleneceği varsayılan uluslararası düzene karşı gösterdiği imparatorluk refleksidir.”

ra gelen Dışişleri Bakanı Liz Truss da bölgeye yapılan ziyaretleri, İngiltere’nin yeni dış politikasının önceliği olarak görmüştür. Bu kapsamda bölgede yaptığı ve bir hafta süren Güneydoğu Asya ziyareti, ekonomik ve siyasi ilişkileri derinleştirmek için önemli bir adım olmuştur.[10]

Brexit sonrası atılan tüm bu adımlar, İngiltere’nin ABD ile Çin arasında şekilleneceği varsayılan uluslararası düzene karşı gösterdiği imparatorluk refleksidir. Unutulmamalıdır ki; İngiltere’yi bir zamanlar “güneşin batmadığı imparatorluk” yapan güç, denizlere hâkim olma kudretiydi. Şüphesiz İngiltere’nin mevcut durumda böyle bir gücü yoktur. Lakin bir zamanlar İngiliz kaptan ve kâşif olan Kaptan James Cook’un keşiflerine sahne olan ve “İngiliz Gölü” olarak adlandırılan Hint-Pasifik’te, İngiltere’nin önemli bir rol oynayacağı ve denizlere döneceği de görülmektedir. Bu kapsamda İngiliz Silahlı Kuvvetleri’nin başına, Kraliyet Donanma Şefi Adm Sir Tony Radakin’in getirilmesi de kritik bir mesaj olarak not edilmelidir.

[1] “Global Britain in a Competitive Age The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy”, Cabinet Office, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/975077/Global_Britain_in_a_Competitive_Age_-_the_Integrated_Review_of_Security__Defence__Development_and_Foreign_Policy.pdf, (Erişim Tarihi: 18.01.2022).

[2] Aynı eser.

[3] “UK and India Launch Talks in New Delhi on Post-Brexit Trade Deal”, Euro News, <https://www.euronews.com/2022/01/13/uk-and-india-launch-talks-in-new-delhi-on-post-brexit-trade-deal>, (Erişim Tarihi: 19.01.2022).

[4] “The UK Foreign Minister Visits ASEAN Looking for Trade Deals- But is Britain All at Sea Over the CPTPP?”, ASEAN Briefing, <https://www.aseanbriefing.com/news/the-uk-foreign-minister-visits-asean-looking-for-trade-deals/>, (Erişim Tarihi: 19.01.2022).

www.aseanbriefing.com/news/the-uk-foreign-minister-visits-asean-looking-for-trade-deals/, (Erişim Tarihi: 19.01.2022).

[5] “Joint Leaders Statement on AUKUS”, White House, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/09/15/joint-leaders-statement-on-aukus/>, (Erişim Tarihi: 19.01.2022).

[6] “U.S., Britain Conduct First Joint Drills in Contested South China Sea”, Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-usa-britain-southchinasea-idUSKCN1PA0PV>, (Erişim Tarihi: 19.01.2022).

[7] Brad Lendon, “Britain is Sending a Huge Naval Force Through Some Of The Most Tense Waters in Asia”, CNN, <https://edition.cnn.com/2021/04/26/europe/uk-aircraft-carrier-strike-group-asia-intl-hnk-scli-ml/index.html>, (Erişim Tarihi: 19.01.2022).

[8] Gabriel Dominguez, “Two Royal Navy OPVs Begin Five-Year Deployment to Indo-Pacific Region”, Janes, <https://www.janes.com/defence-news/news-detail/two-royal-navy-opvs-begin-five-year-deployment-to-indo-pacific-region>, (Erişim Tarihi: 19.01.2022).

[9] “UK Becomes Dialogue Partner of The Association of Southeast Asian Nations”, Gov.Uk, <https://www.gov.uk/government/news/uk-becomes-dialogue-partner-of-the-association-of-southeast-asian-nations>, (Erişim Tarihi: 19.01.2022).

[10] “Foreign Secretary Beginning Week-long Visit to Southeast Asia Today”, Politico, [https://www.politics.co.uk/news-in-brief/foreign-secretary-beginning-week-long-visit-to-southeast-asia-today/#:~:text=Foreign%20Secretary%2C%20Liz%20Truss%20will,also%20visit%20Thailand%20and%20Indonesia.&text=The%20visit%20follows%20the%20agreement,Asian%20Nations%E2%80%9D%20\(ASEAN\),](https://www.politics.co.uk/news-in-brief/foreign-secretary-beginning-week-long-visit-to-southeast-asia-today/#:~:text=Foreign%20Secretary%2C%20Liz%20Truss%20will,also%20visit%20Thailand%20and%20Indonesia.&text=The%20visit%20follows%20the%20agreement,Asian%20Nations%E2%80%9D%20(ASEAN),) (Erişim Tarihi: 19.01.2022).

ANKASAM ANALİZ

Rusya Ukrayna'nın AB Üyeliğine Niçin Yeşil Işık Yaktı?

Dr. Doğan BAŞARAN
ANKASAM
Uluslararası İlişkiler
Uzmanı

29 Mart 2022 tarihinde İstanbul'da gerçekleşen Rusya-Ukrayna heyetler arası müzakerelerinde barışa dair umutlar artarken; Rusya'nın verdiği en ilginç mesaj, Rus heyetine başkanlık eden Vladimir Medinski'nin Ukrayna'nın Avrupa Birliği'ne (AB) üyeliğine ülkesinin karşı çıkmadığını belirtmesi olmuştur.

Konuya ilişkin yaptığı açıklamada Medinski, "Kremlin, Ukrayna'nın AB'ye katılma talebine itiraz etmiyor." demiştir.[1] Oysa 2014 yılında patlak veren "Maydan Olayları" esnasında Moskova, Kiev'in AB yönelimini cezalandırmak istemiş ve nihayetinde Kırım'ın uluslararası hukuka aykırı bir biçimde ilhak edilmesiyle neticelenen süreç yaşanmıştır. Yani Ukrayna halkı, 2014 senesinde AB'ye üye olmak istediğinde Rus müdahaleciliğine maruz kalmıştır.

Bu noktada Rus dış politikasında bir farklılaşma yaşandığı düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Zira 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya, Ukrayna'ya yönelik "Özel Operasyon" adını verdiği harekati başlatırken; Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) doğuya doğru genişleme politikasını ve Kiev'in NATO yönelimini kendi ulusal güvenliğine yönelik bir tehdit olarak nitelendirmiştir. Bu da ilk aşamada Moskova'nın AB genişlemeleri konusunda da 2014 yılındaki çizgisini koruduğu düşüncesini yaratmıştır. Çünkü Rusya'nın "Yakın Çevre Doktrini" olarak tanımladığı "Primakov Doktrini", post-Sovyet alanda Batı nüfuzunun genişlemesini engellemeyi ve böylelikle Rusya'nın bölgesel hegemonyasının sürdürülmesini temel hedef olarak benimsemektedir. Dolayısıyla Rus devlet aklının bölge okumasında, AB de söz konusu durumdan muaf değildir. Bu nedenle de Medinski'nin açıklamaları son derece dikkat çekicidir.

Rus dış politikasındaki söz konusu farklılaşmayı Ukrayna Savaşı'nda işlerin yolunda gitmemesiyle ilişkilendirmek mümkündür. Bir anlamda Rusya, savaştan çıkış senaryolarını tartışmakta ve "onurlu bir çekilme" şeklinde tanıtılabileceği bir formül aramaktadır.

Bu kapsamda Moskova yönetimi, post-Sovyet coğrafyada yer alan ülkelere Ukrayna üzerinden "Güvenlik ve savunma politikası bağlamında Batı'ya yönelenize izin vermiyorum. Lakin siyasi ve kültürel olarak kendinizi ait hissettiğiniz Batı değerleri çerçevesinde tanımlayabilirsiniz." mesajını verme ihtiyacı hissetmiş olabilir. Hatta Kremlin, Ukrayna başta olmak üzere Gürcistan ve Moldova gibi devletlerin AB üyeliği başvurusu yaptığı bir dönemde bu tarz bir söylem geliştirmek suretiyle AB-Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve dolayısıyla AB-NATO ayrışmasını belirginleştirme amacıyla da hareket edebilir. Bir diğer ifadeyle Moskova, AB'nin ABD'den uzaklaşarak görece Rusya'ya daha yakın bir şekilde konumlanması için taviz vermeyi kabullenmiş olabilir. Buradaki amaç, Ukrayna Savaşı vesilesiyle oluşan Rusya karşıtı bloğun parçalanması şeklinde okunabilir. Ancak tüm bu yorumların eksik bir değerlendirme olacağını da ifade etmek mümkündür. Zira Rusya'nın bu açıklamasının arka planında Ukrayna başta olmak üzere belirtilen ülkelerin zaten AB'ye kabul edilmeyecekleri yönündeki düşünce belirleyici olmaktadır.

Bilindiği gibi, AB üyelik süreçleri tüm üye devletlerin onayı neticesinde yürütülen fasıllar üzerinden yapılan müzakerelerle neticelenmektedir. Halihazırda AB üyesi olan Macaristan gibi Rusya'ya karşısına almak istemeyecek ülkelerin bulunması Rusya için oldukça önemlidir. Çünkü başta Budapeşte yönetimi olmak üzere çeşitli aktörler, bahse konu olan aday devletlerin üyelik sürecini fasıllara getirecekleri ve tolarla tıkayabilir. Bu, azımsanmayacak bir olasılıktır. Nitekim Rusya'dan sıklıkla gelen "Dünyada hala güvenilir müttefiklerimiz var." şeklinde açıklamalar da buna işaret ediyor olabilir.

Daha da önemlisi ismi geçen devletler, AB üyelik kriterlerini karşılamamaktadır. Üstelik bu eksiklik, demokratik değerler ve ekonomik kapasite gibi zaman içerisinde yapılacak reformlarla telafi edilebilecek mevzulardan da ibaret değildir. Çünkü bahsi geçen ülkelerin toprak bütünlükleri ve egemenlikleri; dolayısıyla sınırları tartışmalıdır. Bu nedenle de AB'nin bu ülkeleri üye olarak kabul etmesi mümkün gözükmemektedir. Nitekim AB'nin Ukrayna'yı istisna kabul ederek bu yönde bir adım atması beklenmemektedir. Zira birlik, bu kapıyı diğer aday ülkeler için açmak istemeyecektir. Dahası birliğin tartışmaları sınırlar da düşünüldüğünde, Rusya'yla komşu olmayı kabullenmesi rasyonel gözükmemektedir.

Aslında Moskova, sırf bu nedenlerden ötürü bile ilgili ülkelerin AB üyeliğine yeşil ışık yakmış olabilir. Böylelikle üye devletlerin ilk aşamada birliğe yöneldikleri görülecek; zamanla üye olamayacaklarını anlamaları halinde ise Batılı değerleri sorgulamaya başlamaları gündeme gelecektir. Bu formül, Moskova açısından yakın çevresindeki Batı etkisini kırmamanın ideal yol haritası şeklinde algılanabilir.

“ Medinski’nin yaptığı açıklama, her ne kadar Moskova’nın Ukrayna’nın AB üyeliği konusunda tavır değişikliğine gittiğine işaret etse de meselenin arka planında farklı hesapların bulunduğu öne sürülebilir. ”

Bu aşamada Ukrayna’nın üyeliği hususunda 2014 yılı ile 2022 senesindeki farklılığa da değinmek gerekmektedir. Hatırlanacağı üzere, 2014 yılında Ukrayna’nın AB üyeliği gündeme geldiğinde, henüz Kırım ilhak edilmemiş ve Kiev, Luhansk ile Donetsk üzerindeki otoritesini kaybetmemişti. Kısacası bahsi geçen dönemde Ukrayna’nın toprak bütünlüğü ve egemenliği tartışmaya açık bir vaziyette değildi. Söz konusu süreçte Rusya, bu yönelime müsaade etmemişti. Şimdi ise Moskova, Ukrayna başta olmak üzere eski Sovyet coğrafyasındaki ülkelerin AB’ye olan ilgisine soğuk bakmadığını ortaya koyan mesajlar vermektedir. Lakin Rusya’nın Ukrayna’da AB’nin bu ülkeyi üye olarak kabul edemeyeceği koşulları yarattığı gerçeği de göz ardı edilmemelidir.

Bu çerçevede Ukrayna başta olmak üzere Gürcistan ve Moldova gibi ülkelerin üyelik hedeflerinin realiteden kopuk bir tabloyu yansıttığı söylenebilir. Nitekim Gürcistan’ın Abhazya ve Güney Osetya ve Moldova’nın Trans-Dinyester Sorunu varlığını korumaktadır. Bu yüzden de zikredilen devletler için AB’nin “İmtiyazlı Ortaklık” gibi formülleri gündeme getirmesi ihtimaller arasında yer almaktadır. Fakat böylesi formüllerin ilgili devletleri ne ölçüde tatmin edeceği de belirsizdir.

Sonuç olarak Medinski’nin yaptığı açıklama, her ne kadar Moskova’nın Ukrayna’nın AB üyeliği konusunda tavır değişikliğine gittiğine işaret etse de meselenin arka planında farklı hesapların bulunduğu öne sürülebilir. Söz konusu hesaplar, bir yandan Batı İttifak’ında Rusya karşıtlığı üzerinden oluşan birliktelik ruhunu sarsmayı amaçlarken; diğer taraftan da Ukrayna, Gürcistan ve Moldova gibi ülkelerin çeşitli çatışma bölgeleri ve buna bağlı olarak oluşan sınır problemleri ve egemenlik sorunlarından ötürü AB’ye kabul edilmeyecekleri varsayımına dayanıyor olabilir. Daha da önemlisi Rusya, mevzubahis hamlesiyle belirtilen ülkelerin AB’ye olan inançlarını sarsacak bir sürecin yaşanmasına kapı aralamayı seçmiş olabilir.

[1] “Россия не против вступления Украины в ЕС – помощник президента РФ”, Vesti, <https://vesti.az/v-mire/rossiya-ne-protiv-vstupleniya-ukrainy-v-es-pomoshnik-prezidenta-rrf-459994>, (Erişim Tarihi: 29.03.2022).

HABER ANALİZ

Ukrayna-Rusya Savaşının Gölgesinde Rus-Japon İlişkileri

Japonya, 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna’ya yönelik askeri müdahalesinin ardından Rusya’ya en çok yaptırım uygulayan ülkelerden biri olmuştur. Japonya Başbakanı Fumio Kişida, Rusya’nın Ukrayna saldırısını, ülkesinin “ulusal güvenliği açısından tamamıyla kabul edilemez” bulduklarını belirterek yaptırımları genişletme kararını duyurmuş ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa Birliği’yle (AB) koordineli hareket ettiklerini belirtmiştir.

Japonya’nın yaptırım paketini genişletmesine devam etmesi karşısında Rusya, barış antlaşması müzakerelerinin askıya alınacağını duyurdu. Rusya Savunma Bakanlığı, yaptığı açıklamada Tokyo’nun Ukrayna politikasına atıfta bulunarak, “Bu şartlar altında her iki ülke için de önemli olan bir belgenin imzalanması konusunda görüşme yapılması mümkün değildir” ifadelerine yer verdi.

Ayrıca Japon sakinlerin Moskova’nın kontrolünde bulunan fakat Tokyo’nun üzerinde hak iddia ettiği Hokkaido açıklarındaki adaları periyodik olarak zi-

yaret etmelerine izin veren vizesiz giriş programının da askıya alınacağını açıklayan Rusya’ya, Japonya Hükümeti’nden tepki geldi. Japonya Başbakanı Fumio Kişida, Moskova’nın eylemlerinin son derece yersiz ve kesinlikle kabul edilemez olduğunu söyledi. Rusya’nın adımını “şiddetle protesto ettiklerini” belirten Kişida, Japonya’nın Kuril Adaları (Kuzey Toprakları) Sorunu’nu çözüme ve barış anlaşması imzalamaya konusundaki temel tutumunun değişmediğini belirtti. Bununla birlikte iki ülke arasındaki barış görüşmelerinin durdurulmasının ardından günler sonra Rusya, 3 binden fazla asker ve yüzlerce ekipmanla Kuril Adaları’nda askeri tatbikat düzenledi. Böylece Rusya ile Japonya arasındaki Kuril Adaları Sorunu yeniden gündeme geldi.

Ukrayna-Rusya Savaşı’nın gölgesinde yaptırımlar nedeniyle gerginleşen Rus-Japon ilişkilerini Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi’ne (ANKASAM) değerlendiren uzmanlar, Japonya’nın Rusya’ya yönelik ABD eksenli bir dış politika izlediği görüşü-

Sibel MAZREK
ANKASAM Medya
Koordinatörü

**Dr. Sabir
ASKEROĞLU**
ANKASAM
Avrasya Uzmanı

“Japonya yaptırımları genişleterek Rusya’ya baskı uygulamak istiyor.”

Rusya’nın Japonya’yı Asya-Pasifik bölgesindeki stratejisi nedeniyle önemseydiğini belirten ANKASAM Uluslararası İlişkiler Uzmanı Dr. Sabir Askeroğlu, Rus-Japon ilişkilerinin genişleyen yaptırımlar karşısında olumsuz etkilendiğini ifade etti. Japonya’nın Rusya’ya karşı ABD’nin politikasıyla paralel bir süreç izlediğini vurgulayan Askeroğlu, yaptırımların Rus dış politikasını etkilemek için bir araç olarak kullanıldığının altını çizdi.

Rusya’nın Kuril Adaları Sorunu’na ilişkin barış müzakerelerinde ciddi bir adım atmadığına dikkat çeken Askeroğlu, “Rusya, bir taraftan Japonya’yla barış görüşmelerini sürdürürken; diğer taraftan bölgeyi silahlandırıyor. Adaya ziyaretlerde bulunarak Japonya’nın hoşlanmayacağı davranışlar sergiliyor.” diye konuştu.

Japonya’nın yaptırımları genişletmesinin nedenlerine de değinen Askeroğlu, “Tokyo, taktik değiştirdi. Kişide Hükümeti, diyalog yerine baskı yoluyla Rusya’nın kararlarını değiştirmeye çalışıyor. Japonya’nın son zamanlarda Rusya’ya yönelik yaptırımların sayısını arttırmasındaki asıl nedenin bu olduğunu düşünüyorum.” dedi.

Cenk TAMER
ANKASAM
Asya Pasifik
Uzmanı

“Japonya’nın amacı yaptırımlar yoluyla Rusya’ya olan düşmanlığı arttırmak.”

Japonya’nın Batı kampının bir parçası olarak görüldüğünü ve bu nedenle Tokyo yönetiminin Rusya’ya yönelik yaptırımları genişlettiğini dile getiren ANKASAM Asya-Pasifik Uzmanı Cenk Tamer, Japonya’nın amacının QUAD ülkeleri olan ABD, Avustralya ve Hindistan’ı da yanına alarak yaptırımlar yoluyla Rusya’ya olan düşmanlığı arttırmak olduğunu; ancak tarafsız tutumuyla dikkat çeken Hindistan’ı ikna edemediğini söyledi. Tamer, “Japonya, QUAD’ı Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) gibi bir yapıya dönüştürmeyi hedefliyor. ABD de QUAD’ı Rusya’ya karşı bir cephe olarak kullanıyor. Tokto, burada bir araç vazifesi görürken; Moskova ise kendisine karşı oluşturulan bu cephenin genişlemesini istemiyor.” değerlendirmesinde bulundu.

Ukrayna’daki savaş öncesinde Japonya Başbakanı Kişida’nın Kuril Adaları konusunda tek taraflı açıklamalar yapması üzerine Rusya’nın adalarda askeri tatbikatlar düzenlendiğine vurgu yapan Tamer, yaptırımlar nedeniyle iki ülkenin yeniden karşı karşıya geldiğini belirtti. Tamer, “Japonya bu adaları önce parayla satın almak ve ondan sonra da barış anlaşması yapmak istiyor. Rusya da savaş yoluyla kazandığı adalar için bu para teklifini kabul etmiyor. Bu nedenle iki ülke arasında devam eden adalar sorunu, yakın zamanda çözülecek gibi görünmüyor.” ifadelerini kullandı.

**Dr. Satoru
NAGAO**
Hudson Enstitüsü
Araştırma Görevlisi

“Japonya’yla yapılan müzakereler Rusya için ekonomik açıdan avantaj sağlıyordu.”

Japonya’nın Rusya’ya yönelik yaptırımları karşısında iki ülke arasından askıya alınan barış görüşmelerinin Moskova yönetimi tarafından uzun zamandır durdurulmak istendiğini ifade eden Hudson Enstitüsü Araştırma Görevlisi Dr. Satoru Nagao, Rusya’nın Kuril Adaları’nı (Kuzey Topraklar) işgal etmeyi sürdürdüğünü ve Japonya’nın topraklarını geri isteme hakkına sahip olduğunu söyledi.

Kuril Adaları’nın öneminin arttığını vurgulayan Nagao, “Rusya, nükleer balistik füze denizaltılarını Ohotsk Denizi’nde saklıyor. Bu denizaltı temelli nükleer füzeler, ABD’ye karşı nükleer caydırıcılığı açısından kritik öneme sahip. Rusya, Ohotsk Denizi’ndeki bu denizaltıları korumak için Kuril Adaları’na hava ve gemi karşıtı füzeler yerleştirmek istiyor. Bununla birlikte Kuzey Kutbu’ndaki buzulların erimesiyle deniz ticareti yolları açılıyor. Bu yollar da Kuril Adaları’nın hemen yanında bulunmaktadır. Dolayısıyla Kuril Adaları, Deniz İletişim Hattı’nı korumak için stratejik önem taşımaktadır.” dedi.

Müzakerelerin Rusya için ekonomik bakımından önemli olduğuna işaret eden Nagao, “Japonya, Rusya’nın enerji kaynakları konusunda müşterisi konumunda bulunuyor. Bu İSE Rusya’nın Çin’le yapacağı enerji fiyatı pazarlığında bir avantaj sağlayabilir. Bu yüzden Japonya’yla yapılan barış müzakereleri, Rusya için yararlı oldu. Ancak mevcut durumda yaptırımlar nedeniyle Japonya ile Rusya arasındaki ticaretin genişlemesi mümkün görünmüyor.” ifadelerine yer verdi.

**Ahmet Bülent
MERİÇ**
Emekli Büyükelçi

“Rusya’nın Kuril Adaları’na asker çıkarması büyük bir krize neden olabilir.”

Japonya’nın dış politikasının nükleer silahsızlanma konusu hariç tamamen ABD’nin çizgisinde olduğunu belirten Emekli Büyükelçi Ahmet Bülent Meriç, Tokyo yönetiminin bu çizgi dışında hareket edemeyeceğini ve durumun Rusya’yla olan ilişkileri etkileyeceğini söyledi.

Japonya’nın Asya-Pasifik bölgesinde ABD için önemli bir stratejik ortak olduğunu ve bölgede iki ülkeden tehdit algılaması bulunduğunu söyledi. Meriç, “Japonya’nın birinci tehdit algılaması, Kuzey Kore’nin kıtalararası füze denemeleri yapmasıdır. Burada hedef, ABD’nin batı sahillerini vurmak. İkincisi ise yükselen Çin tehdididir. Japonya’nın Çin’le Senkaku Adaları üzerinden ve Senkaku Adaları’nın Tayvan’a sarkan adacıklar üzerinde toprak ihtilafları var. Burada en önemli husus da Çin’in Güney Çin Denizi’nde ve Guam’a kadar olan Pasifik bölgesinde tarihi haklar iddia etmesi. Dolayısıyla Çin’in Güney Çin Denizi’ndeki o adacıkları genişletmesi ve oraları silahlandırması karşısında, Japonya’nın Batı’ya olan deniz yolunun kesilmesine yönelik bir tehdit de ortaya çıkıyor. Bundan dolayı Tokyo, ABD’nin uyguladığı yaptırım rejimlerinin aynısını uygulamak durumundadır.” dedi.

Rusya’nın Asya-Pasifik’teki zayıf konumunu güçlendirilmesine yönelik girişimlerinin sonuçsuz kaldığını vurgulayan Meriç, Rusya’nın Kuril Adaları’na asker yerleştirmeye devam ettiğini ve bu durumun iki ülke arasında büyük bir krize neden olabileceğini ileri sürdü.

Gökhan SARI
Emekli Jandarma
Albayı

“Rus-Japon İlişkileri, Ukrayna’daki savaş sona erince yeniden istikrara kavuşacaktır.”

Japonya’nın politikasının Batı’nın politikalarına paralel olduğunu ifade eden Emekli Deniz Albayı Gökhan Sarı, ilerleyen zamanlarda bu politikaların ABD eksenli yürütülmeye devam edeceğini söyledi.

İki ülke arasındaki yaptırımlar nedeniyle gerginleşen ilişkilerin büyük bir krize sebebiyet vermeyeceğinin altını çizen Sarı, “Yakın gelecekte bu açıklanan yaptırımların dahi, belli bir yerden sonra stabil hale geleceğini ve istikrara kavuşacağını düşünüyorum.” dedi.

Sarı, “Japonya, bu gerilimden istifade ederek 2. Dünya Savaşı’ndaki mağduriyetinden dolayı tekrar nükleer silahlara sahip olma ihtiyacını gündeme taşıyacaktır. Çünkü kendisinin bu anlamda bir tehdit altında olduğunu dile getiriyor. Buna yönelik tartışmaların iç kamuoyunda da yapıldığını görüyoruz.” yorumunu yaptı. Ayrıca Sarı, Rusya’nın Kuril Adaları’na asker çıkarmasının iki ülke arasında gerilimi tımandıracağını; ancak adalara yönelik bir askeri müdahalenin yapılmayacağını sözlerine ekledi.

Hacer SEZGİN
Gazeteci

“Japonya, Rusya-Ukrayna gerginliğini bir fırsata dönüştürmenin peşinde.”

Japonya’nın Rusya’ya yönelik yaptırımlarını genişletmesi karşısında iki ülke arasındaki ilişkilerin gerginleşeceğini söyleyen Gazeteci Hacer Sezgin, Tokyo Hükümeti’nin bu krizi bir fırsat olarak gördüğünü belirtti. Sezgin, “Japonya, bu gerginliği kullanarak buradan ne alabilirim arayışı içerisinde. Çünkü farklı bölgelerdeki gerginliklerde sessiz kalan, çok fazla krize girmeyen bir konumda olan Japonya’nın tarafsızlığını bozarak Rusya’ya yaptırım uygulamasını bu denli genişletmesinin temel sebebinin Kuril Adaları Sorunu’ndan kaynakladığını söyleyebiliriz.” değerlendirmesi yaptı.

Japonya’nın dış politikadaki adımları konusunda diğer uzmanlarla aynı fikirde olan Sezgin, “Japonya, ABD’yi takip ediyor. Washington yönetimi, küresel ölçekte nasıl hareket ediyorsa, Tokyo da aynı çizgide konumlanıyor. Rusya-Ukrayna Savaşı’ndan sonra tekrar bir geri adım atılabilir. Çünkü barış görüşmelerinin askıya alınması, Japonya için de çok iyi bir şey değil. Rusya da bir tepki olsun diye durdurdu ama iki ülke arasındaki ilişkilerin tekrar canlanacağını öngörebiliriz.” şeklinde konuştu.

BASINDA ANKASAM

4 Nisan 2022

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, Ulusal Kanal Görüş Alanı programında Rusya-Ukrayna Savaşı’nı değerlendirdi.

5 Nisan 2022

ANKASAM Başkan Başdanışmanı Emekli Büyükelçi Aydın Nurhan, A Haber’de Rusya-Ukrayna Savaşı’nı değerlendirdi.

5 Nisan 2022

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, Özbekistan Kalkınma Stratejisi Merkezi Başkanı Anvar Sherov’a konuştu.

6 Nisan 2022

ANKASAM Uluslararası İlişkiler Uzmanı Dr. Doğan Başaran, Pakistan’da yaşanan hükümet krizini Türkiye Gazetesine değerlendirdi.

7 Nisan 2022

ANKASAM Başkan Başdanışmanı Emekli Büyükelçi Aydın Nurhan, A News’te Rusya-Ukrayna Savaşı’nı değerlendirdi.

7 Nisan 2022

ANKASAM Uluslararası İlişkiler Danışmanı Dr. Kadir Ertaç Çelik, Bengütürk TV “Düşünce Haritası” programında Rusya-Ukrayna Savaşı’nı değerlendirdi.

8 Nisan 2022

ANKASAM Başkan Başdanışmanı Emekli Büyükelçi Aydın Nurhan, TVNET’te Rusya-Ukrayna Savaşı’nı değerlendirdi.

9 Nisan 2022

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Başkan Başdanışmanı Emekli Büyükelçi Aydın Nurhan, Rusya-Ukrayna Savaşı’na ilişkin TVNET’e konuştu.

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ CİLT V , SAYI II

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Bölgesel Araştırmalar Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ANKASAM BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ CİLT V , SAYI II

